

Bir Haksız Rekabet Hali Olarak Kötüleme



Av. Sedat TARLACI

Işıқтаç & Atabay & Kurtoğlu Hukuk Bürosu

Temel haklar arasında sayılan çalışma ve sözleşme hürriyeti, serbest ticaret hakkı ve rekabet özgürlüğünün temelini oluşturmakta olup anayasada düzenlenmiştir. Bu hakkın beraberinde getirdiği rekabet özgürlüğü, bazı sınırlar dahilinde kural olarak serbesttir. Rakiplerin, tüketicilerin veya piyasanın korunması amacıyla rekabet serbestisine getirilen sınırlandırmalar ise farklı kanunlarda halihazırda kendisine yer bulmaktadır.

Rekabet serbestisine getirilen sınırlandırmalardan söz açılınca akıllara ilk olarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ("RKHK") ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndaki ("TTK") haksız rekabet hükümleri gelmektedir. Bu yazımda, TTK md.55/1-a'da düzenlenen ve haksız rekabet hallerinin başlıcaları arasında sayılan "Kötüleme" eyleminin meydana gelmesi için gereken şartlara ve bu eylem karşısında başvurulabilecek hukuki yollara kısaca değineceğim.

RKHK md.1'de kanunun amacı düzenlenmektedir. Buna göre RKHK, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bir başka anlatımla RKHK'daki düzenlemeler, ekonomik temellere dayanmakta olup dürüst bir rekabet ortamının sağlanmasını ve rekabeti teşvik etmeyi amaçlamaktadır.



TTK'da düzenlenen haksız rekabet hükümleri ise bundan biraz daha farklıdır. Her ne kadar netice itibarıyla RKHK'da olduğu gibi dürüst ve bozulmamış rekabet ortamının sağlanmasını amaçlıyor olsa da haksız rekabet hükümlerinin daha çok ahlaki temellere dayandığı ve mikro düzeyde koruma sağladığı söylenebilecektir. Bu nedenle, rekabet ortamında kendine yer bulan katılımcıların çıkarlarını koruyan ve aynı zamanda uyması gereken kuralları düzenlemektedir(i).

TTK md. 54 ile 63 arasında kendine yer bulan haksız rekabet hükümleri, tüm haksız rekabet hallerini



Kötüleme fiili TDK'da “biri veya bir şey için olumsuz, aşağılayıcı, hoş olmayan sözler söylemek” olarak tanımlanmıştır. TTK md.55/1-a'nın gerekçesinde ise kötülemenin, soyut olaya göre karalamayı, perdelemeyi, değerini küçümsetmeyi ve düşürtmeyi kapsadığı belirtilmiştir. Biz de kötüleme eylemini kısaca bir kişi hakkında olumsuz intiba yaratılması olarak ifade edebiliriz.

kapsayacak şekilde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. TTK md.54'te haksız rekabete ilişkin amaç ve genel hükümlere yer verilmiş, TTK md.55'te ise uygulamada sık karşılaşılan, dürüstlük kurallarına aykırı olduğu ve haksız rekabet teşkil ettiği kanunen kabul edilen bazı davranış ve eylemler sayılmıştır.

TTK 55/1-a uyarınca, “Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek,” haksız rekabet hallerinin başlıcaları arasında sayılmıştır.

Kötüleme fiili TDK'da “biri veya bir şey için olumsuz, aşağılayıcı, hoş olmayan sözler söylemek” olarak tanımlanmıştır. TTK md.55/1-a'nın gerekçesinde ise kötülemenin, soyut olaya göre karalamayı, perdelemeyi, değerini küçümsetmeyi ve düşürtmeyi kapsadığı belirtilmiştir. Biz de kötüleme eylemini kısaca bir kişi hakkında olumsuz intiba yaratılması olarak ifade edebiliriz.

Kötülemenin haksız rekabet olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle bir açıklamanın/beyanın olması; bu

açıklamanın başkalarının şahsı, malı, iş ürünleri, fiyatları, faaliyetleri veya ticari işleri hakkında olması; bu açıklamanın yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici olması gerekmektedir.

Bir açıklamanın yanlış veya yanıltıcı olduğunun tespitinin, açıklamanın gereksiz yere incitici olup olmadığının tespitine kıyasla daha kolay olacağı açıktır. Zira bir açıklama gerçekte bağdaşmıyorsa yanlış olarak nitelendirilecektir. Buna karşılık açıklama gerçekse haksız rekabette söz edilemeyecektir. Açıklamanın yanıltıcı olup olmadığının tespitinde ise açıklamanın mahiyeti, tarzı ve içeriği birlikte değerlendirilecek, orta yetenekteki olağan muhatap bakımından yanıltıcı olabileceği sonucuna ulaşırsa açıklama haksız rekabet teşkil edecektir. Açıklama doğru olmakla beraber kişinin şahsı, malı, iş ürünleri, fiyatları, faaliyetleri veya ticari işleri hakkında amacı aşarak ölçsüz bir şekilde olumsuz intiba yaratmakta ise bu durumda gereksiz yere incitme eylemi ve dolayısıyla haksız rekabet gerçekleşmiş olacaktır(ii).

Bir açıklamanın gereksiz yere incitici olup olmadığına her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Her açıklama aynı zamanda bir eleştiriyi, duygu ve düşünceyi dile getirmeye hizmet ettiğinden aynı zamanda ifade özgürlüğü kapsamında da korunmaktadır. Ancak açıklamaların yukarıda da dile getirdiğimiz üzere yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici olma özelliklerinden herhangi birini taşıması durumunda, serbest piyasayı etkileyip rakipler arasındaki dürüst rekabet ortamının bozulmasına neden olabilir. Bu durumda söz konusu açıklama haksız rekabet teşkil ettiği gerekçesiyle sınırlandırılabilir.

Haksız rekabet nedeniyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse (gerçek veya tüzel kişi); fiilin haksız olup olmadığının tespitini, haksız rekabetin men'ini (önlenmesini), haksız rekabetin sonucu





olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini, tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını isteyebilecektir. Bu davalar, ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar tarafından da açılabilir.

Aynı zamanda haksız rekabet eyleminin meydana gelmesinde davalının kusuru varsa, zarar ve ziyanın tazmini, Türk Borçlar Kanunu'nun 58'inci maddesinde öngörülen şartların varlığı halinde ise manevi tazminat verilmesi de istenebilir. Zarar ve ziyanın tazminine karar verecek olan hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilecektir.

Rakiplerin yanı sıra ekonomik çıkarları zarar gören



Kötülemenin haksız rekabet olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle bir açıklamanın/beyanın olması; bu açıklamanın başkalarının şahsı, malı, iş ürünleri, fiyatları, faaliyetleri veya ticari işleri hakkında olması; bu açıklamanın yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici olması gerekmektedir.

veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de yukarıda sayılan davaları açabilecek ancak araçların ve malların imhasını isteyemeyecektir. Bu davalar, davaya hakkı olan tarafın bu hakların doğumunu öğrendiği günden itibaren bir (1) yıl ve her hâlde bunların doğumundan itibaren üç (3) yıl içinde açılmalıdır. Aksi halde söz konusu hak zaman aşımına uğrayacaktır.

Sonuç olarak, serbest piyasanın korunması, dürüst ve bozulmamış rekabet ortamının sağlanması elbette büyük önem taşımaktadır. Ancak kimi zaman yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarda bulunmak suretiyle kötüleme eylemi gerçekleştirilmekte, bu sebeple haksız rekabet meydana gelmekte, rekabet ortamı şirketler -daha kapsayıcı bir ifadeyle rekabet piyasasının bütün katılanları- aleyhine bozulmaktadır. Bu durumda, söz konusu haksız ve hukuka aykırı eylemle mücadele için yukarıda açıkladığımız hukuki yollara başvurulabilecektir. ●

Mahkeme Kararları

- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2017/39, K. 2020/396, T.10.06.2020

- Anayasa Mahkemesi 2. B., B. 2015/3782, T. 09.01.2019

Dipnot

(i) Özel, Çağlar/Özdemir, Semih Sırrı: Türk Hukukunda Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaşa Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, s.189-206.

(ii) Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Aslan/Nomer Ertan, Füsün: Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, 2015, s. 540.